

چالش‌ها و تبیین‌ها

خدا باوری

و دانشمندان معاصر غربی

مهدی گلشنی

کتاب اندیشه

فهرست

- پیشگفتار ۹
- فصل اول: خداباوری از منظر دانشمندان معاصر غربی ۱۳
- مقدمه ۱۳
- رابطه علم و دین از دید عالمان معاصر غربی ۱۷
- اعتقاد به خدا در میان عالمان غربی معاصر ۲۳
- الف) منکران وجود خدا ۲۴
- ب) افراد ظاهراً بی تفاوت ۲۶
- ج) معتقدان به وجود خدا ۲۷
- احیای توجه به دین در دهه‌های اخیر ۳۲
- فصل دوم: علم جدید و بعضی چالش‌ها در برابر ادیان توحیدی ۴۱
- مقدمه ۴۱
- مسئله حیات و روح ۴۲
- خلقت جهان ۴۸
- الف) حذف زمان اولیه برای خلقت ۵۰
- ب) خلق جهان از عدم ۵۸
- آیا جهان هدفی دارد؟ ۶۳
- مسئله معجزه ۷۱
- مخالفتان نقض قوانین طبیعت ۷۴

۷۷	فصل سوم: اسلوب جدید برهان نظم
۷۷	مقدمه
۷۹	تنظیم ظریف
۸۲	اصل آنتروپیک (اصل انسان - محوری)
۸۲	تاریخچه طرح مسئله تنظیم ظریف
۸۴	ثابت‌های طبیعت و انطباق‌ها
۸۷	قرائت‌های مختلف اصل آنتروپیک
۸۷	۱. اصل آنتروپیک ضعیف (WAP)
۸۷	۲. اصل آنتروپیک قوی (SAP)
۸۹	۳. اصل آنتروپیک مشارکتی (Participatory)
۸۹	۴. اصل آنتروپیک غایی
۹۰	توضیح تنظیم ظریف
۹۱	۱. توضیح به وسیله یک نظریه عمیق‌تر
۹۲	نظریه همه‌چیز و قضیه گودل
۹۳	نظرات فیزیک‌دانان در مورد قضیه گودل
۹۶	جمع‌بندی
۹۷	۲. توضیح تنظیم ظریف با فرض جهان‌های متعدد (چندجهانی)
۹۷	انگیزه‌های طرف‌داران چندجهانی
۹۸	الف) جهان‌های دوره‌ای
۹۹	ب) تعدد جهان‌ها در سناریوی تورمی
۹۹	ج) تحقق همه امکانات ریاضی
۱۰۰	د) چشم‌اندازهای کیهانی نظریه ریمان
۱۰۰	ه) چندجهانی ویلنکین
۱۰۱	و) چندجهانی مارتین ریس
۱۰۱	انتقادات و ملاحظات درباره نظریه چندجهانی

پیشگفتار

علم جدید در محیطی خداباور تکون یافت. بنیان‌گذاران علم جدید، نظیر کپلر، گالیله، نیوتن، بویل، لایب‌نیتس و... مطالعه علمی طبیعت را عبادت خداوند تلقی می‌کردند؛ اما کم‌کم فلسفه‌های تجربه‌گرا رشد کردند - فلسفه‌هایی که فقط برای یافته‌های مبتنی بر حواس اهمیت قائل بودند. در نیمه اول قرن نوزدهم، آگوست کنت بینش پوزیتیویسمی را در علم ترویج کرد و داروین نظریه تکامل را بنا نهاد و این دو در تضعیف دین در جوامع علمی مؤثر واقع شدند. با ظهور ماخ در نیمه دوم قرن نوزدهم و به دنبال آن ظهور پوزیتیویسم منطقی، در دهه ۱۹۲۰، جدایی علم و دین تشدید شد و عده‌ای بر آن شدند که به زودی دین به افول خواهد گرایید و علم پاسخ‌گو و حلال همه مشکلات بشر خواهد شد.

بروز دو جنگ جهانی در نیمه اول قرن بیستم و ظهور مکاتب مختلف فلسفه علم، باعث شد علما در خودکفایی علم برای تأمین سعادت بشر و پاسخ‌گویی به دغدغه‌های انسانی تردید کنند.

در چند دهه اخیر سه تحول مهم رخ داده است:

۱. تعداد قابل ملاحظه‌ای فیلسوف خداباور در غرب ظهور کرده‌اند که در پاسخ‌گویی به شبهات مطرح‌شده نسبت به دین، پاسخ‌گو بوده‌اند.
۲. گروه قابل توجهی از عالمان برجسته غربی صریحاً دین‌داری خود را

بروز داده و در مقام پاسخ‌گویی به شبهات ملحدان و معاندان برآمده‌اند و در این راه کتاب‌های ارزنده‌ای نیز عرضه کرده‌اند.

۳. درحالی‌که در دو قرن قبل عمده مخالفت مادیون با ادیان الهی از طرف فلاسفه ملحد صورت می‌گرفت، امروز تعداد اندکی از عالمان، پرچم مبارزه با خداپرستی و دین را به‌دست گرفته‌اند و شدیداً در مقام مبارزه با خدایاوری و ادیان الهی برآمده‌اند. متأسفانه ظهور گروه‌های تندرو در جهان اسلام، نظیر طالبان و داعش و... نیز بهانه‌ای برای مخالفت با دین به‌دست این عالمان دین‌ستیز داده است.

در این رساله ما سه مطلب زیر را در سه فصل مطرح کرده‌ایم:

۱. در فصل اول به نظرات مختلف درباره رابطه علم و دین در جهان غرب و نگرش عالمان معاصر غربی به خدایاوری پرداخته‌ایم. این فصل قبلاً به‌نحو خلاصه‌تر در کتاب *فیزیک‌دانان غربی و مسئله خدایاوری*^۱ آمده و در اینجا توسعه داده شده است.

۲. در فصل دوم، شبهات مطرح‌شده از طرف ملحدان و عالمان دین‌ستیز را مطرح کرده و عمدتاً پاسخ‌های داده‌شده به آنها در غرب را مطرح کرده‌ایم. بخشی از این فصل قبلاً به‌نحو مختصرتر در مقاله «استاد مطهری و نقش بنیادی فلسفه در ربط علم به دین»^۲ چاپ شده بود و اکنون بسط داده شده و موضوعات جدیدی در آن مطرح شده است.

۳. در فصل سوم، اسلوب جدید برهان نظم بر وجود خداوند را که در چند دهه اخیر مطرح شده، آورده‌ایم و شبهات مخالفان ادیان الهی درخصوص این استدلال و راه‌های گریز آنها از آن را مطرح کرده و پاسخ عالمان و فیلسوفان خدایاور غربی به این شبهات را ذکر کرده‌ایم.

۱. چاپ کانون اندیشه جوان (وابسته به پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی)

۲. مهدی گلشنی؛ «استاد مطهری و نقش بنیادی فلسفه در ربط علم به دین»؛ *تماشاگاه راز*،